

Een positief opvoedklimaat creëren in sport, kerk en scouting;

Marjolijn Distelbrink (Verwey-Jonker
Instituut)
Renate Spruijt (RNV)

Tips voor gemeenten

Inleiding

Een belangrijke vooronderstelling achter het nieuwe jeugdstelsel is dat veel opvoedkracht aanwezig is in de zogeheten 'pedagogische civil society': informele netwerken en organisaties rond ouders en jeugdigen. In de regio Noord Veluwe is in de loop van 2013 daarom een project gestart om deze informele opvoedkracht te versterken. Het project richt zich op het kennen en weten toe te passen van principes van positief opvoeden door vrijwilligers in de sport, de kerk en bij de scouting. Deze vrijwilligers komen immers veel met ouders en kinderen of jeugdigen in contact.

Het project heeft voor de regio nu al winst opgeleverd. Er is via - een tot nog toe beperkt aantal - trainingen gewerkt aan ondersteuning van vrijwilligers. Vrijwilligers hebben een beter beeld van wat positief opvoeden inhoudt; zij passen de principes vooralsnog vooral toe in interactie met kinderen. Ze zien voor zichzelf niet zozeer een taak om met ouders over opvoeden te praten of hen door te verwijzen als zij vragen hebben over opvoeden. Op het niveau van de regio, de gemeente en de instituties is er meer oog gekomen voor de eventuele mogelijkheden om de kracht van sportverenigingen, scouting of kerken te benutten bij het versterken van de pedagogische civil society. Er is meer duidelijkheid over wat wel en niet van vrijwilligers te verwachten.

Op basis van het project formuleren we tips voor gemeenten om een positief opvoedklimaat te creëren in hun eigen lokale pedagogische civil society.

Het project Samen positief opvoeden werkt

De Regio Noord Veluwe (RNV) is in 2013 gestart met het project 'Samen positief opvoeden werkt'. Dit project heeft als doel de informele opvoedkracht in zes betrokken gemeenten te versterken. Veel ouders en jeugdigen in de regio zijn aangesloten bij kerken, scouting en sportverenigingen. Vrijwilligers in deze instituties zijn rolmodellen voor kinderen en ouders, en hebben ook een signalerende rol. Zij zijn daarom interessante partners voor het versterken van opvoedkracht rond gezinnen.

Het project startte met de veronderstelling dat ouders zich gesteund en geïnspireerd voelen als ze op de sportvereniging, in de kerk en op de scouting dezelfde 'taal' of basisprincipes ten aanzien van opvoeden 'terug'-horen als bij professionals in het Centrum voor Jeugd en Gezin. Problemen in gezinnen kunnen hierdoor mogelijk worden voorkomen of verkleind.

Een van de belangrijkste activiteiten in het project is het trainen van vrijwilligers van kerk, scouting en sport in Positief opvoeden. De workshop Positief opvoeden voor vrijwilligers die wordt gebruikt, is ontwikkeld door een landelijk werkend trainingsbureau (www.abc.nl) dat eerder ook beroepsopvoeders (o.a. leerkrachten, peuterleidsters) en professionals trainde in de principes van Positief opvoeden (ook wel 'Triple P', www.positiefopvoeden.nl). Voor vrijwilligers is een aangepaste workshop gemaakt (zie voor een indruk http://www.cjgnunspeet.nl/index.php?id=24870&news_item_id=172834&pi=38965).

Tegelijkertijd met het project onder verenigingen en kerken is ook op andere manieren het preventieve veld versterkt; door inzet van de laagdrempelige methodiek 'Moeders informeren moeders' bij het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) (zie voor een beschrijving de databank Effectieve Jeugdinterventies van het NJi).

'Het project Samen positief opvoeden werkt' loopt tot 1 januari 2016. Het Verwey-Jonker Instituut is onderzoekspartner. Het Instituut ging via een nulmeting onder vrijwilligers na welke rol zij voor zichzelf zien als (mede)opvoeder en ondersteuner van ouders en kinderen. Daarnaast brengt het instituut de resultaten van de trainingen in kaart.

Het project levert de volgende tips voor gemeenten op:

1. Creëer draagvlak op diverse niveaus

Voor een succesvol project is draagvlak nodig bij de partijen die je wilt betrekken. In het project 'Samen positief opvoeden werkt' ging het om het regionale niveau, de betrokken gemeenten, de sportverenigingen, scouting, kerken, en bij vrijwilligers binnen deze instanties.

Hoe kun je het beste te werk gaan?

- Regionaal: richt een projectgroep in waar bestuurders van alle gemeenten zijn vertegenwoordigd.
- Gemeenteniveau: richt werkgroepen in met sleutelfiguren die als ambassadeur kunnen optreden richting verenigingen, zoals sport-combinatiefunctionarissen en verenigingsondersteuners. Persoonlijke contacten met bekende gezichten werken het beste om enthousiasme te creëren op verenigingsniveau.
- Organisatieniveau: bij sommige voorzieningen, zoals de kerk, is het goed om klein te starten. Werk via persoonlijke contacten interesse voor het project.
- Persoonlijk contact met (koepels van) kerken, sportverenigingen of scouting is DE weg om binnen te komen.
- Sluit aan bij de 'taal'; de manier waarop in de verenigingen of kerken over opvoeden wordt gesproken. In de sport werkt de term positief coachen bijvoorbeeld beter dan positief opvoeden.
- Wees flexibel en vraaggericht in je aanpak en sluit zoveel mogelijk aan bij lopende initiatieven van verenigingen of kerken.
- Gebruik visueel en tekstueel materiaal, zoals advertenties in huis aan huisbladen, een nieuwsbrief en filmpjes. Zie bijvoorbeeld: <https://www.youtube.com/watch?v=gZcvPgQWdv8>
- Houd er rekening mee dat het creëren van draagvlak veel tijd en investering kost.

Voorbeelden uit Elburg om draagvlak te creëren

Voorbeeld 1

Een verenigingsondersteuner volgde in Elburg de workshop Positief opvoeden samen met vrijwilligers bij een korfbalvereniging; vervolgens wist hij - als goed geïnformeerde ambassadeur - een basketbalvereniging warm te maken voor het aanbieden van de workshop aan vrijwilligers, en kort daarop ook een gymnastiekvereniging.

Voorbeeld 2

In overleg met kerken in Elburg is een avond belegd waarin niet alleen over positief opvoeden is gesproken, maar waar ook vanuit de kerkelijk leiders op de link tussen het geloof en Positief opvoeden werd gereflecteerd. Dit sprak de kerk het meest aan.

2. Ga na welke rol vrijwilligers voor zichzelf zien

In het project 'Samen positief opvoeden werkt' werden vrijwilligers benaderd via een online enquête. De enquête fungeerde als eerste prikkeling van vrijwilligers: er werd hen gevraagd na te denken over opvoeding in de vereniging of kerk, hun bijdrage daaraan en ondersteuningsbehoeften. De resultaten werden gebruikt als input voor de workshops en gaven een eerste indruk van de behoefte daaraan bij vrijwilligers. Tegelijkertijd konden de resultaten helpen om reële verwachtingen over het project te krijgen op gemeente- en regioniveau. De enquête was maatwerk; er waren verschillen tussen de versies voor de kerk, sport en scouting.

Lessen uit het project:

- Kijk goed of een enquête de beste methode is om vrijwilligers te benaderen. Soms kan het beter zijn om via andere manieren de behoeften te peilen, bijvoorbeeld direct via bestuurders van verenigingen of voorgangers in kerken.
- Zorg dat je een breed (mail)adressenbestand hebt, zodat je voldoende vrijwilligers kunt bereiken met je enquête.

3. *Organiseer de workshops zo dicht mogelijk (zowel fysiek als inhoudelijk) bij de vrijwilligers*

Op basis van de workshops die binnen het project 'Samen positief opvoeden werk' plaatsvonden formuleren we de volgende tips:

- Organiseer workshops zo dicht mogelijk bij vrijwilligers (op de vereniging, in de kerk).
- Splits de workshop in twee keer op, zodat men ook concreet nieuwe vaardigheden kan uitproberen en er weer samen op kan reflecteren.
- Zorg dat gereflecteerd kan worden op concrete situaties.
- Zorg voor ruimte voor onderlinge uitwisseling.
- Zorg dat een vertegenwoordiger van het CJG of wijkteam aanwezig is bij de workshop, zodat je borging/inbedding in het werk van de nieuwe jeugdwerkers creëert.
- Sluit aan bij de rol die vrijwilligers voor zichzelf zien. Uit de enquête bleek dat vrijwilligers zichzelf vooral als voorbeeld zien, niet als feitelijke opvoeder van kinderen. Er zijn weinig vrijwilligers die een rol hebben of voor zich zien als initiator of ondersteuner van het informele gesprek over opvoeden. Sluit hierbij aan in je training. Verwacht bijvoorbeeld niet van vrijwilligers dat zij actief het gesprek aangaan met ouders over de opvoeding van hun kinderen.

Verder lezen over samenwerken met vrijwilligers voor versterking van de pedagogische civil society?

Zie bijvoorbeeld deze publicaties van het Verwey-Jonker Instituut:

http://www.verwey-jonker.nl/doc/jeugd/Pedagogische-civil-society-voor-beginners_2801_web.pdf

http://www.verwey-jonker.nl/doc/vitaliteit/314010_Centraal-op-het-middenveld.pdf.

Zie verder voor een bundeling van onderzoeksbevindingen rond vrijwillige inzet en jeugd en gezin:

<http://www.vrijwillige-inzet.nl/>

Over deze publicatie

Dit artikel en de enquête die onder vrijwilligers in de sport, kerk en scouting zijn mogelijk gemaakt met subsidie van het Ministerie van VWS in het kader van de gemeentelijke portal wmo-to-go (www.wmotogo.nl).

Het project 'Samen positief opvoeden werkt' in de Regio Noord Veluwe is financieel mogelijk gemaakt door de provincie Gelderland en de gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek en Putten. Voor meer informatie over de trainingen, Renate Spruijt: rspruijt@regionoordveluwe.nl.

Wilt u zelf een peiling uitvoeren onder vrijwilligers: de vragenlijsten voor de sport, kerk en scouting zijn op te vragen bij het Verwey-Jonker Instituut, mdistelbrink@verwey-jonker.nl.

Deze publicatie komt uit binnen het VWS programma De sociale gemeente, gericht op het versterken van de bestuurskracht van gemeenten op het sociale domein. Onderdeel van dit programma zijn de kennisdatabank en de vraaggestuurde kennis op maat. Zie hiervoor onze website www.wmotogo.nl.

Opdrachtgever	Ministerie van VWS Programma De sociale gemeente/Wmo to go
Auteurs	Dr. M.J. Distelbrink Drs. R.D. Spruijt
Redactie	Prof. dr. J.C.J. Boutellier Drs. T. Nederland Dr. M.M.J. Stavenuiter
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) 230 07 99 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload worden via onze website.

ISBN 978-90-5830-668-5

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2015. Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.

Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.